

Nr 43

Finansutskottets betänkande i anledning av motion om en utredning angående tvångssparande.**Motionen**

I motionen 1971:573 av herr Sundkvist (c) hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning om de allmänna förutsättningarna för att använda sparande av mer tvingande karaktär som ett medel i den ekonomiska politiken.

Tidigare väckta förslag om obligatoriskt sparande

Ett förslag till obligatoriskt sparande utarbetades i mars 1955 inom finansdepartementet och framlades i en "PM om sparande i syfte att begränsa konsumtionsökningen". Förslagets bakgrund var att det rådande ekonomiska läget kännetecknades av tendenser till en kraftigt stegrad efterfrågan från konsumenternas sida till följd av de löneökningar vari årets avtalsrörelse utmynnade. Motiveringen var sålunda rent stabiliseringspolitisk. Det obligatoriska sparandet var avsett att ersätta en allmän omsättningsskatt, som skulle kunna tjäna motsvarande syfte. I promemorian diskuterades bl. a. i vilken mån ett obligatoriskt sparande kunde beräknas minska det frivilliga sparandet.

Det i promemorian behandlade systemet för obligatoriskt sparande var anknutet till den allmänna skatteuppbörden och avsåg i första hand uttagande av sparbelopp genom en tioprocentig höjning av det preliminära skatteuttaget. Slutgiltigt skulle sparbeloppen bestämmas i samband med slutskattedebiteringen. Det obligatoriska sparandet skulle pågå under ett och ett halvt år och omfatta såväl löntagare som andra skattskyldiga, även juridiska personer. På sparbeloppen skulle utfärdas räntebärande sparbevis. Inlösningen efter sparperiodens slut skulle ske med statsobligationer.

Vid remissbehandlingen kom starkt delade meningar om förslaget till uttryck. Kungl. Maj:t beslöt sedermera att promemorian skulle läggas till handlingarna. Någon proposition i ämnet blev alltså icke förelagd riksdagen.

I motioner till 1967 års riksdag föreslogs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om en utredning angående möjligheterna till ett väsentligt ökat lönsparande bland ungdom, varvid också frågan om ett obligatoriskt lönsparande skulle bli föremål för beaktande av utredningen.

Bankoutskottet delade i sitt utlåtande (1967:48) inte motionärernas sympatier för ett obligatoriskt sparande och hemställde att motionerna

inte skulle föranleda någon riksdagens åtgärd. De avslogs av riksdagen.

Utskottet

Motionären anför i första hand stabiliseringspolitiska motiv för sitt förslag. Sparande av mer tvingande karaktär skulle, vid tillfällen av överefterfrågan och tendenser till pris- och lönestegringar, kunna få samma effekt i stabiliserande syfte som skatter och avgifter. Genom att sparandet i banker och kreditinstitutioner skulle kunna styras över till angelägna produktionsbefrämjande investeringar och via ökad varumängd begränsa efterfrågan är enligt många mening ett tvångssparande överlägset ett ökat skatteuttag, anför motionären. För den enskilde skulle tvångssparande vara mera lockande än skatter genom att sparandet sedermera ställs till förfogande för den enskilde och dessutom är räntebärande under sparperioden.

Motionären synes åberopa en situation där den genom det obligatoriska sparandet indragna köpkraften skulle kunna direkt föras åter till marknaden i form av ökad efterfrågan på investeringsresurser. I den skildrade situationen med överefterfrågan samt pris- och lönestegringar torde emellertid regelmässigt även de reala resurser som erfordras för ökade investeringar vara hårt ansträngda. I vissa lägen torde rentav riskerna för destabiliseringstendenser i samhällsekonomin öka om efterfrågan i stället riktas mot resurser som finns tillgängliga endast inom landet och som redan är fullt ianspråktaga.

Motionären anför inte exempel på hur ett sparande i mer tvingande former skulle kunna ske. I det föregående har anförts några sådana möjliga tillvägagångssätt. Dessa har emellertid inte kommit till användning.

Motionären synes vilja förbehålla ett sparande i mer tvingande former speciella situationer med rubbningar av den samhällsekonomiska balansen. Utskottet vill inte utesluta att åtgärder av ifrågavarande slag kan vara befogade i ett sådant läge. Motionärens synpunkter torde därvid förtjäna att beaktas. Någon särskild utredning torde emellertid inte erfordras utan frågan får ytterligare övervägas i anslutning till att förslag framläggs om lönsparande m. m.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1971:573.

Stockholm den 9 november 1971

På finansutskottets vägnar

SVEN EKSTRÖM

Närvarande: herrar Ekström (s), Knut Johansson i Stockholm (s), Franzén (s), Burenstam Linder (m), Larsson i Karlskoga (s), Kristiansson i Harplinge (c), Jansson (s), Löfgren (fp), Brundin (m), Arne Pettersson i Malmö (s), Åsling (c), Gadd (s), Möller i Göteborg (fp) och Rask (s).